P. Palladius

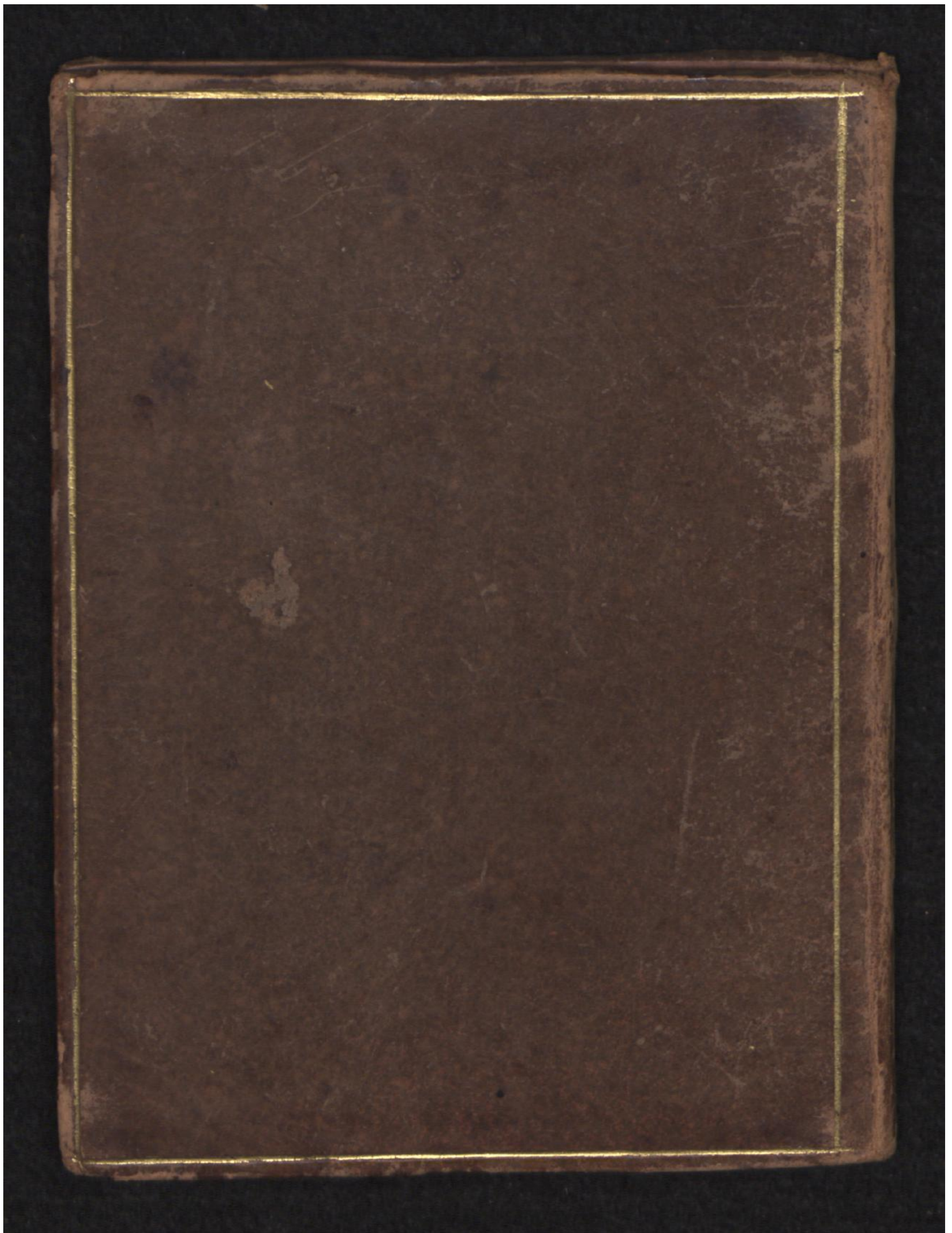
Om Stycker,

ſom ſkal holdis

ved mact.

1553.

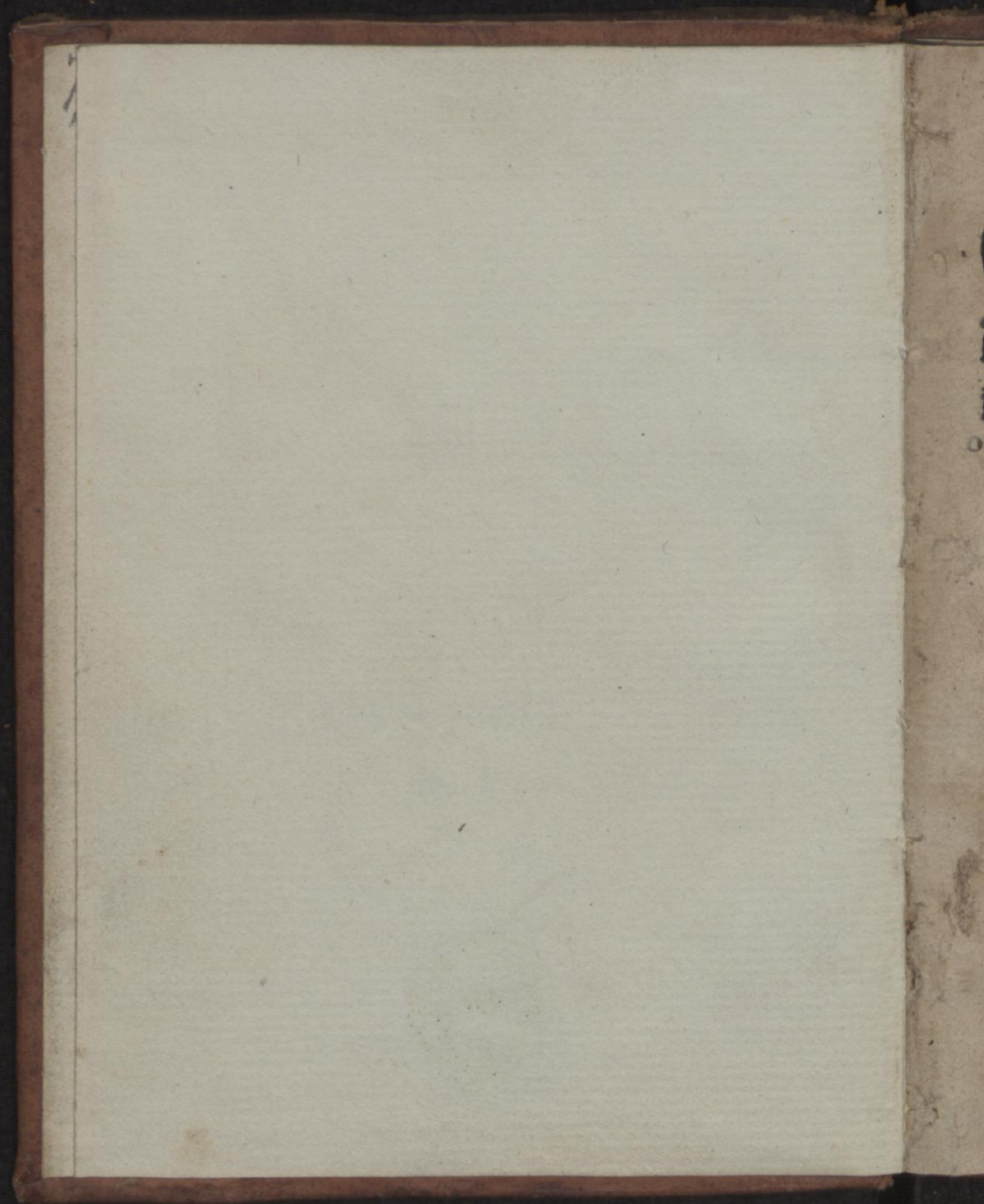

BIBLIOTHECA REGIA
HAFNIENSIS

En Tractat/om de Stycker mestendelẽ: som Guds Salige Ord skal holdis ved mact met/aff Guds Naade oc Miskund.

Peder Palladius

M. D. Liii.

Til Prosterne in Synodo Roschildensi.

Efterdi kare fratres/ at det er nu / ti aar siden/ ieg paa mit embidtz vegne/ visiterede alle sogne Kircker/ her vdi Sielandtz sticth / oc haffuer icke siden verit mig mueligt/ at fare saa igennem Sieland/ Sogen fra sogen / som ieg giorde den tid / mere aff Guds blote oc bare naade oc miskund/ vdi trehundrede oc halffemtesinds tiffue sogne Kircker/ end effter min stycke oc krafft/ Oc effterdi at det hør eders embede til/ effter Ordinantzen/ at visitere huert aar/ en gang i det minste/ alle sogne Kircker/ som ere vnder eders Prousti/ Sender ieg eder paa denne tid / denne Tractat/ om de smaa stycker/ som eder icke bør at

bør at forglemme vdi eders visitatz / oc det paa Danske / at sette saa enfoldige fram faar en Christen almu / til Guds ords forfremmelse / ind til ieg kand met Gudz hielp offueruinde denne min skrøbelighed oc siugdom / at ieg kand offuersee min visitatz bog igen / oc saa forskicke den til eder / forhobendis til gaffns oc til Guds are / Beder ieg der for oc formaner eder / at i komme eders prouste naffn ihu / oc grandgiffuelige vare paa eders embede oc beffalning / som mact ligger paa / besynderlige met den aarlige visitatz.

Pet: Pall:

En Tractat/om de stycker/ huor met Gudz ord kand forfremmis oc ved mact holdis.

1 Om Kircken.

KIrcken som er Gudz huss skal vere met hele Vinduer/ oc vnder tør tag/vel bygt/prydet oc feyt /oc end om Sommeren mayet / at Folck kunde met lyst der inde høre Gudz salige Ord.

2. Om Predicke stolen.

PRedicke stolen skal vere høyt opbygd ved den Syndre side offuer Almuē/at Gudz ord kand klarlige Predickis faar alle/oc lydelige høris aff alle/.

3. Om Alterid.

Alterid

ALterid som er Gudz bord/skal vere mit paa gulffuid heller i den østre ende/een for alle/vel prydet met malning/klæder/oc met thu Liuss/naar der berettis nogen/oc icke ellers.

4. Om Funten

FVnten skal vere vdi den vestre ende/ altid taam oc ren/ indtil nogen skal døbis / at Degnen da ber tho spander rent Vand der vdi/oc end noget varmt om Vinteren.

5. Om Stole

STolene skulle vel byggis oc pyntis paa begge sider / Mendene paa den Syndre / oc Quinderne paa den nørre side / oc om Sommeren skulle de mays oc strøs met Vrter oc greß

Om

6 ## Om Kieregaarden

KJeregaarden skal slaas om Sommeren oc holdis ren for Fæ / øg / Suin / etc. Besynderlige hoss Kirckeladen / For Kieregaarden er de Christnis søynehuss til domme dag /

7 ## Om Wryd

AL wryd skal bort tagis aff Kircken oc Kieregaarden / huad der haffuer hørd til den wgudelige Paffue messe oc løgenactige Skiersildts pine.

8 ## Om Sogne Presten

SOgne Presten skal leffue vdi ecteskab / heller ellers renliffuit / for uden berøctet Tiønd / god oc dydelig til omgengelse / flittig vdi sit embede vden

de/ vden straff / andre til it gaat exem/ pel oc effter siun.

9. Om Prestegaarden

PRestegaarden skal ved heffd oc mact holdis aff Sognepresten paa Landsbyen met prestegaards Aul oc aff Kirckeuerter vdi Kiøbstederne vnder en tilbørlig straff / oc det for deris effter kommere.

10. Om Tienden

TIenden skal ydes retferdelige/aff Korn oc Quig/til gode rede/vnder Guds oc Kongens straff/vdaff Slotzherrer/Kiøbstedmend / Bønder/Drenge/etc.

11. Om Offer.

Tre høyti-

TRe høytiders offer/ oc der foruden
heders offer/ som naar Børn dø-
bis/ Brude vies/ oc Quinder gaa
i kircke/ dog vden Liuss oc vidvand/
Thi hun hør Gud til met sit Liffsens
fruct/ oc icke Dieffuelen/ om hun er el-
lers en Christen Quinde/

12 Om Sogne Degnen/

SOgnedegnen/ vere sig enten Peb-
ling omkring Kiøbstederne/ som
skal tilskickis aff Scholemesteren
heller oc ellers en Degen langt fra Kiøb-
stederne/ skal lære vngdomen deris bør-
ne lerdom/ Item ringe/ siunge etc. Oc de
skulle samtyckis aff Sogneprestẽ oc sog-
nemendene oc offuerhøris aff prousten/

13 Om Degne Bolig/

DEgne Bolig skal vere hoss Kircken
/ at Deg-

at Degnen kunde nyde Kircke iorden for redelig vdgifft/met al seduanlige redsel/ Korn oc andet etc.

14. Om Hellige dage

ALle Søndage oc Christi høytidelige dage effter Ordinantzens lydelse oc effter vor Credo / skal mand holde hellige icke aleniste / vnder try marcks brøde/ huer aff sit Herskab/ men vnder Guds store heffn oc straff/ effter det tredie Budord etc.

15. Om Bede dagen.

DEn bør io at vare enten om onsdagen eller om fredagen i huer vge/oc det i Købstederne/Oc vndertiden i Lands Kirckerne om Søndagene effter predicken eller Messen/oc en tid om Aarit met fattige Folckis almisse i steden for den vgudelige korsbørd. som pleyer at ske gerne i den vge effter diuitis et Lazari.

16 **Om Taffler.**

DE skulle vere tho i det mindste/ den ene Kirckens den anden fattige Folckis/ huer Søndag oc huer hellig dag/ at ombæris aff Kirckeuerier oc Diaconer/ besynderlige i Kiøbstederne/ oc i store Sogner paa lands Byerne/ Kircken oc de fattige til gode oc til hielp oc trøst.

17 **Om Blaacke**

DE skulle ocsaa vere tho/ i huer Kircke/ den ene Kirckens/ op ved alterid/ den anden fattige folckis/ ved Kircke døren/ huer met tho Laase/ faar sig/ til Kirckens oc fattige Folckis pendinge.

18 **Om Husarme.**

DE skulle hielpis i huer By aff dem som ere effnende met Mad/ drick

drlcke/ Klader oc anden hielp/ oc at de gerne stede dem til at bo vdi deris Gadehuss/ paa det at de skulle tage dem ind igen i de euige Boliger/ naar deris gode gerninger beuise deris Tro til Jesum Christum.

19. Om Testamente.

HVer/ som Gud haffuer vnt och giffuit noget om henderne/ bør vdi sin siste tid om hand vil ellers tencke sig ret om / at giffue noget vdi sit Testamente til Kircken / Sogne presten Degnen oc fattige folck i sognen/ som aff Arelds tid haffuer varit skicket til en bekendelse oc tacksigelse/ for dette framdragit leffnit her i Verden.

20. Om Børne lerdom.

GOde Christne skulle lade deris Børn drenge oc piger flittelige læ

re deris Børne Lerdom / met det aller=
første som de kunde noget tale / ath de
kunde vennis til Gudfryctighed / strax
fra deris Barndom / oc icke til skalched
oc wdygd / det skal tilige Krøge. etc.

21 Om Scholer.

Skulle de oc saa lade deris drenge
Børn / met det første komme vd
til neste Købsted til Schole en tid
lang / at forfare om de ere der til kaldede
aff Gud.

22 Om Bøger.

Kirckeuerier skulle købe de Bøger
til Kirckens behoff / som Ordi=
nantzen indholder / oc lade saa
Kircke tienerne bruge dem vdi deris tid.

23 Om Band.

Sogne Presten skal tho gonger
om Aarit / forkynde alle wlydige i
bande / det er vnder Dieffuelsens
vold til

vold til deris Legoms forderffuelſe/oc ſiden ſaa tit ſom behoff gøris / oc affløſe dem i Kircken/ſom ſig ville rette oc bedre.

24 · Om Ecteſkabs Sager.

DE ſkulle dømmis vdi Roſchyld / nogle viſſe beſtemte tider om Aarit/ſom Sogne Preſten kand giffue tilkiende aff Predicke ſtolen/imod huer tid/oc ſiden for alle dem/ ſom hans gode raad haffue behoff vdi Ecteſkabs ſager.

25 · Om Hore Sager.

INgen ſkulle lides vdi nogen By eller Sogen ſom føre it ſkendeligt leffnit met Horeri/ſkørleffnit eller Bolerj/men de ſkulle ſtraffis oc fordriffuis / fra en ſted oc til en anden/ind til ſaa lenge/at de ſkamme ſig/ Itẽ rette oc bedre ſig.

26 · Om Samkom.

VDi al Samkom oc gladſkab/ſkal mand vocte oc vare ſig for Suaren/Banden oc bagtalen/for offuerflødige dryck/ wſamdrectighed/hugg oc ſlag/vndſigelſe oc ſkendts ord/ Thi dette altſammen hør Dieffuelſens Børn til/oc icke Guds børn.

Om Sog-

27. Om Sogne steffne.

SOgne steffne/skal offte besøges / som it Raadhus eller Capittels huff / saa vel som Bade steffne/at alle ting kunde der set-tis til rette/som behoff gøris.

28. Om Brøllupe.

HEr skal mand ramme maade met / at det bliffuer icke for megit eller formange dage oc helder met stor Offuerflødighed/ efterdi at den hugge Tønde er afflagd / oc Brøllups Folckit maa icke helder æde och dricke i Kircken eller gøre it Dansse huff aff Kircken Thi det hør oc Dieffuelsens børn til oc skeer til Guds store bespaattelse.

29. Om Brød oc Vin.

NB.

BRød oc Vin skulle altid holdis til rede / oc at Vinen er icke sur / paa det at Almuen skal icke faa vederstyggelighed til det Høyuerdige Sacrament.

30. Om Calente.

SOgne Prester oc sogne Degne skulle

komme

komme tilsammen/tho gonge om Aarit/i det mindste oc handle met huer andre om Lardomen/Leffnit/Ceremonier oc om alle andre ting/som religionen er anrørendis.

31. ## Om Prousten

PRousten som er Superintendentens met hielpere/skal een tid om aarit i det mindste besøge alle Kircker i sit Prousti/ effter Ordinantzens lydelse oc rette sig effter Ordinantzen oc Prouste Bogen/som hannem met giffuit er.

32. ## Om Superintendenten.

SVperintendens/ skal sielff saa offte som mueligt er/ ocsaa visitere oc besøge alle Kircker oc kirckens Personer/at forfare/om alle disse smaa stycker / oc siden om de store met/ved mact holdis Gud giffue til gaffns oc til Guds ære/ Ved vor Herre Jesum Christum Amen.

Hæc fra-

Hæc fratres sunt parua sine quibus magna constare non possunt in religione/ Igitur tametsi oportet potissimum ac precipue illa magna facere et curare /tamē interim hæc parua non sunt omittenda/ hoc est doctrinā vitam/ mores et conuersationē singulorū ante omnia perquirere/ exāminare et corrigere oportet/ Deinde etiam has ceremonias non negligere. etc. Sunt enim tanquam vasa et Corbes seu cophini in quibus religio per Dei gratiam conseruatur. Vos omnes et singuli in Christo Jesu foeliciter valete et hæc boni consulite.

Prented i Kiøbenhafn Tors
dagen i Pintz Uge Guds
Aar M. D. Liii.

